

HET HOUTVERBRUIK PER MENS (I)

Als we over het verbruik van een bepaald houtproduct spreken, hebben we het in de regel over het totale verbruik in een bepaald land, in een bepaald gebied. Maar van groter belang om trends in het verbruik te kunnen signaleren, is het verbruik per hoofd van de bevolking. In een aantal Bos en Hout Berichten die in de loop van dit of volgend jaar zullen verschijnen, wordt dat hoofdelijk verbruik onder de loop genomen. Dit eerste artikel gaat over de situatie in belangrijke geïndustrialiseerde landen en gebieden.

Wat leert ons het hoofdelijk verbruik van

houtproducten

Gegevens over het totale verbruik van een bepaald houtproduct in een land kunnen verwarrend werken. Ze vormen namelijk de resultante van twee ontwikkelingen, het verbruik per hoofd van de bevolking en het verloop van het inwonertal. Het verbruik per inwoner is de meest zuivere indicatie hoe de belangstelling voor een houtproduct zich ontwikkelt. Het is een belangrijk element bij het analyseren van het huidige houtverbruik en bij de beoordeling van de toekomstige vraag naar hout. Bovendien geeft het ons een zuiverder inzicht in de verschillen in houtverbruik tussen landen en tussen producten. Totaalcijfers over het verbruik camoufleren de verschillen en de trends omdat dan de ontwikkeling van het inwonertal een rol mee gaat spelen.

Waarom gaat het in dit artikel?

Er zijn berekeningen gemaakt voor:

1. Vier categorieën houtproducten, namelijk gezaagd hout, papier en karton, fineer en triplex en spaan- en vezelplaten. Een verdere opsplitsing komt in een later Bos en Hout Bericht aan de orde.
2. Gemiddelden voor een aantal periodes, namelijk 1957/59, 1966/70, 1971/75, 1976/80, 1981/83 en 1984/85. De eerste helft van de tachtiger jaren is in tweeën gesplitst omdat het conjunctureel, om duidelijk twee uiteenlopende perioden gaat en bovendien omdat het om een recent tijdvak gaat.
3. Het hoofdelijk gebruik in absolute cijfers en relatief, met als uitgangspunt 1966/70 die op 100% is gesteld.
4. Een aantal geïndustrialiseerde landen

en gebieden, en wel de USA, Canada, Sovjet-Unie, Noord-Europa, Japan, de Europese Gemeenschap en, daarbinnen, Nederland en West-Duitsland. Canada, Rusland en Noord-Europa zijn belangrijke producenten en exporteurs van houtproducten, de EG en Japan zijn grote importeurs, de USA is zowel een ex- als importeur van formaat.

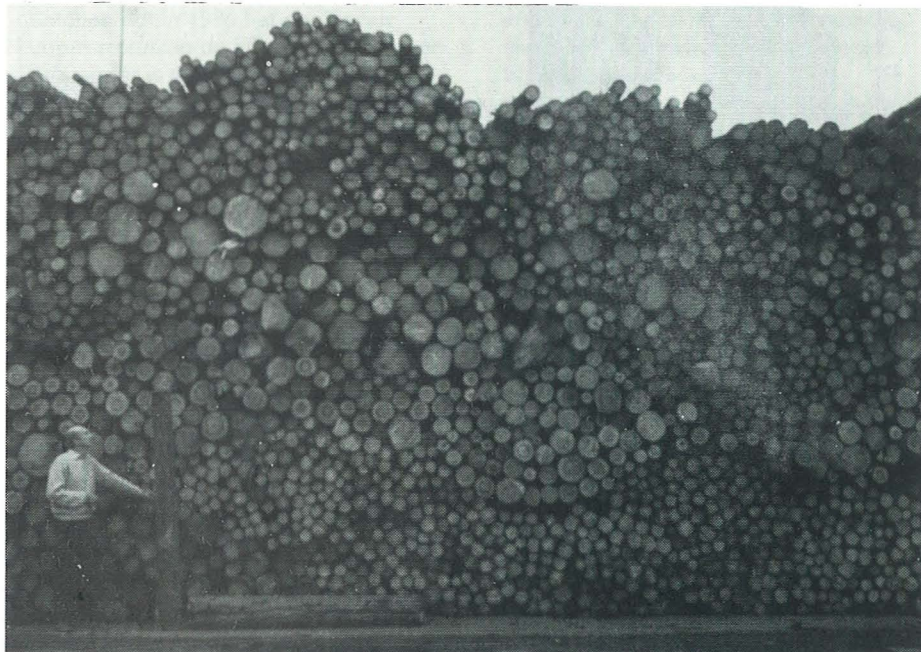
Figuur 1 geeft het verloop in het verbruik per inwoner weer in absolute gegevens, terwijl in figuur 2 en figuur 3 de percentages ten opzichte van de periode 1966/70 zijn afgebeeld. De tabel vermeldt concrete cijfers over het recente verbruik en de stijging daarin sinds 1971/75.

De gebruikte cijfers zijn berekend aan de hand van FAO-statistieken, voorkomend in het „Yearbook of Forest Products“.

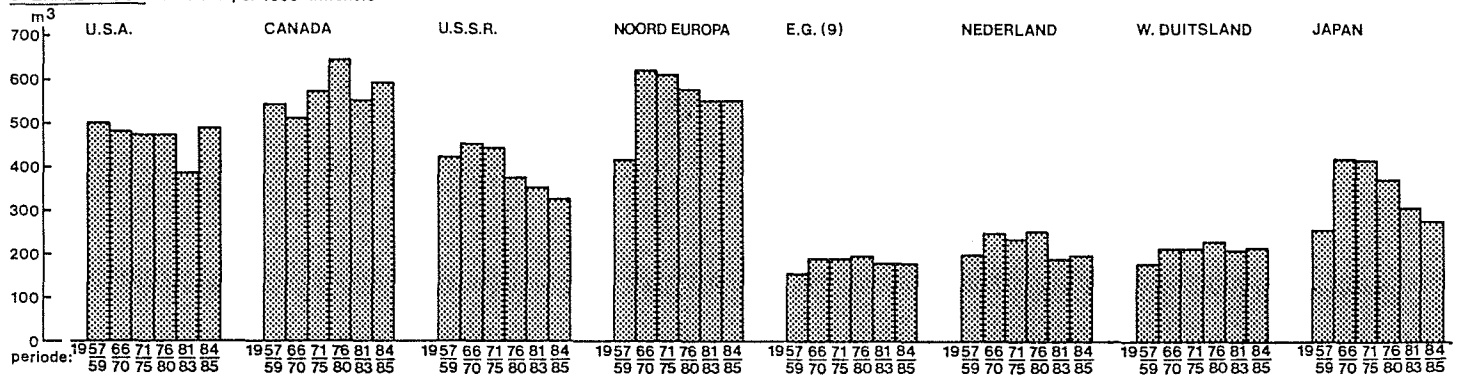
De situatie bij gezaagd hout

- In het algemeen is de hoeveelheid gezaagd hout die per inwoner van de betrokken landen of gebieden per jaar wordt verbruikt, in vergelijking met 20 jaar geleden afgenomen of niet veel veranderd. De afname geldt vooral Rusland en Japan. In Nederland is er een duidelijke daling sinds het begin van de tachtiger jaren.
- Opvallend is het relatief hoge verbruik in de belangrijke houtproductie-gebieden Noord-Amerika, de Sovjet-Unie en Noord-Europa (waar overigens het verbruik per inwoner in Zweden sinds de tweede helft van de zeventiger jaren sterk is gedaald). In vergelijking daarmee gebruikt de gemiddelde inwoner van de Europese Gemeenschap maar een beperkte hoeveelheid gezaagd hout, minder dan de helft. Zijn medemens in Japan, ook een belangrijke netto-importeur van gezaagd hout, verbruikt echter aanzienlijk meer. Dit hangt samen met de grote rol die hout vooral in het verleden in de Japanse huizenbouw speelt; het hoofdelijk verbruik neemt er echter sinds 15 jaar continu af.
- Het verbruik van gezaagd hout per hoofd van de bevolking in Nederland is hoger dan het gemiddelde van de Euro-

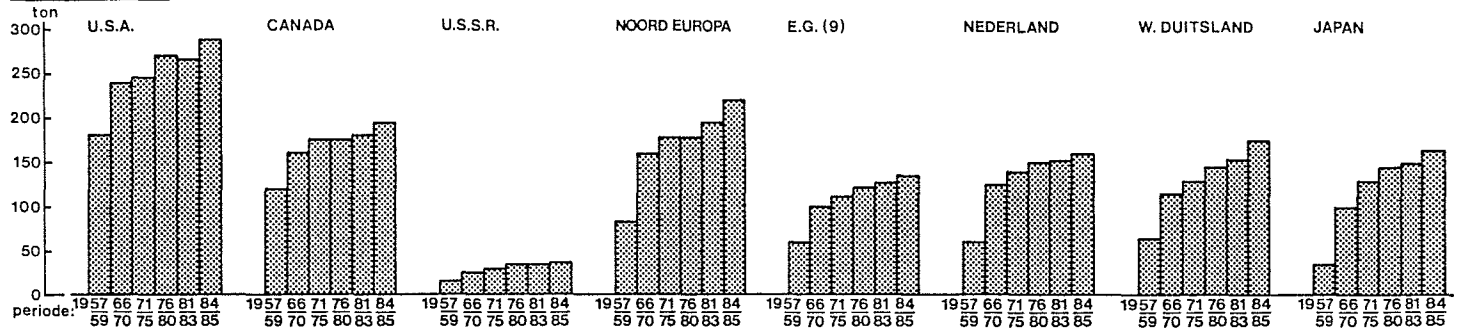
Elke Nederlander gebruikt tijdens zijn leven gemiddeld deze hoeveelheid hout.

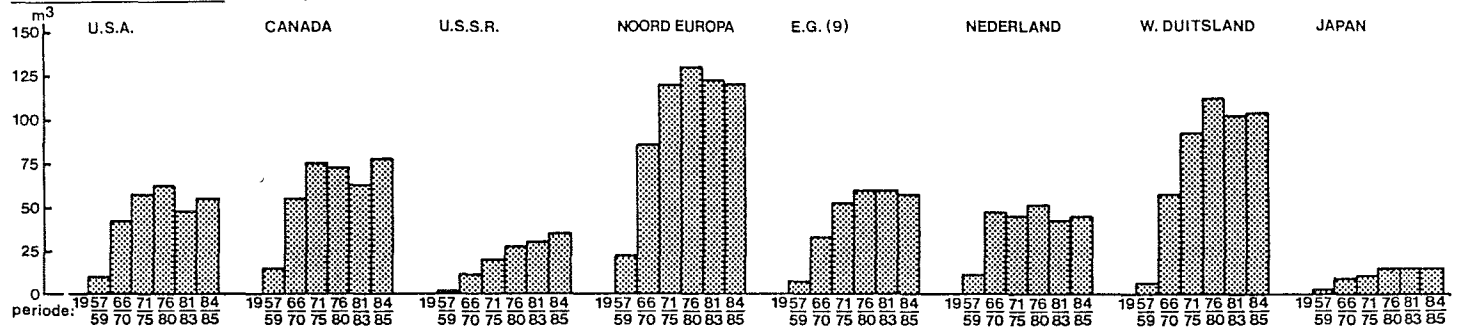
GEZAAGD HOUT verbruik per 1000 inwoners

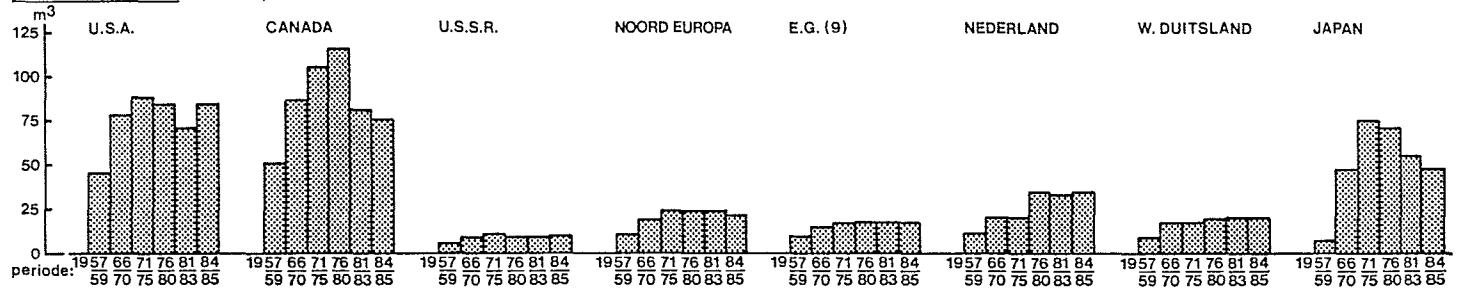
PAPIER EN KARTON verbruik per 1000 inwoners

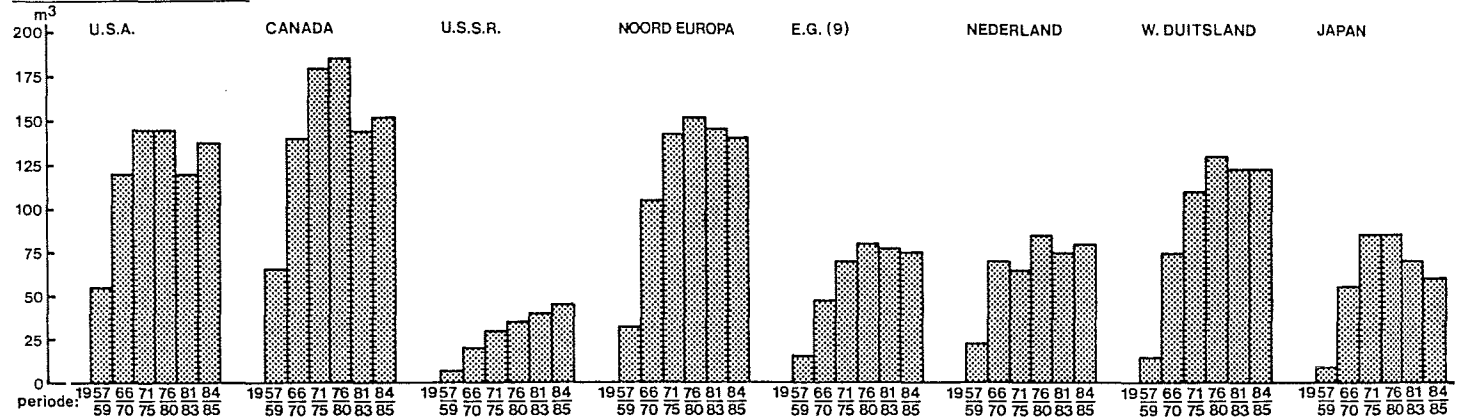
SPAAN- EN VEZELPLATEN verbruik per 1000 inwoners

TRIPLEX EN FINEER verbruik per 1000 inwoners

PLAATMATERIALEN (TOTAAL) verbruik per 1000 inwoners

Figuur 1. Ontwikkeling van het jaarlijks hoofdelijk verbruik van houtprodukten.

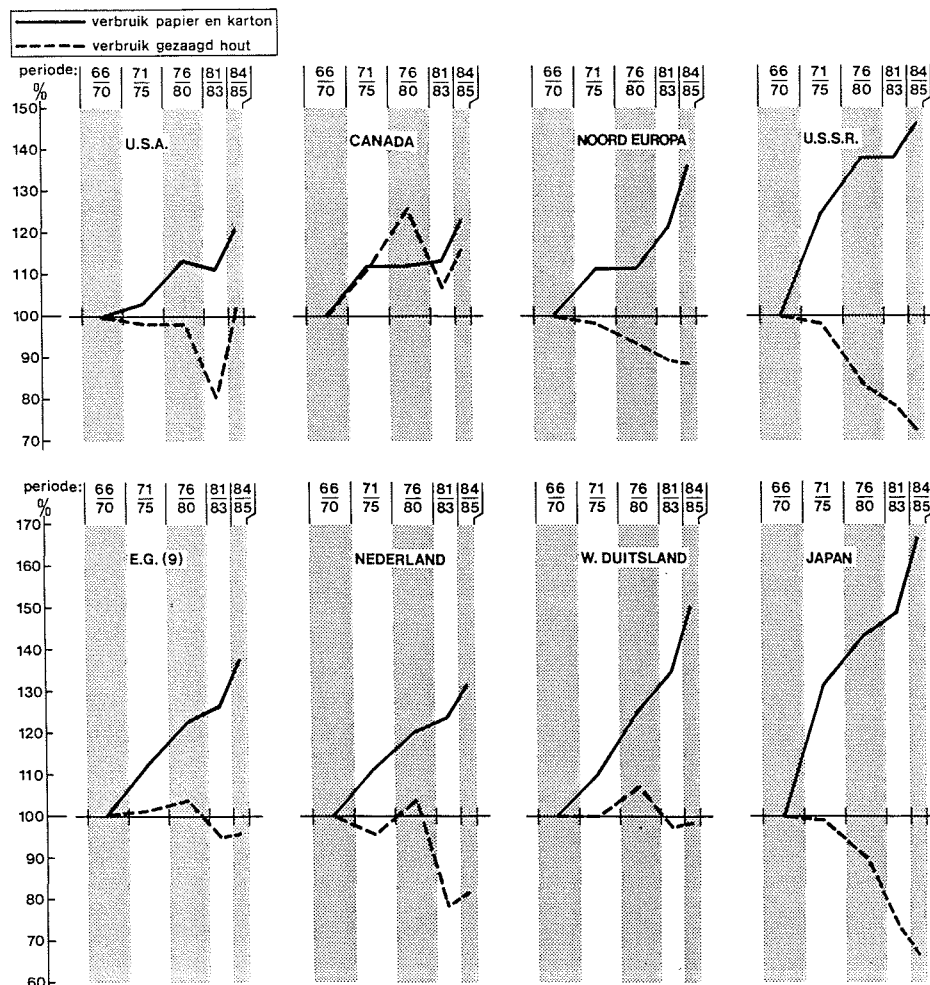
pese Gemeenschap. Vooral in de periode 1966-1980 was het zelfs hoger dan in een betrekkelijk houtrijk land als West-Duitsland. De vrij scherpe terugval in Nederland daarna heeft het hoofdelijk verbruik duidelijk onder dat in West-Duitsland gebracht. In een toekomstig Bos en Hout Bericht over het hoofdelijk verbruik in de EG-lidstaten zullen we dit fenomeen nader analyseren.

– De spectaculaire daling in het hoofdelijk verbruik in de Sovjet-Unie, een proces dat zich al in het begin van de zeventiger jaren heeft ingezet, heeft te maken met een doelbewust overheidsbeleid, gericht op vermindering van het verbruik van gezaagd hout en vervanging door spaan- en vezelplaat. Dit beleid vindt zijn oorzaak vooral in de schaarste aan zwaar hout in gebieden waar de industrie is geconcentreerd. Spaan- en vezelplaten stellen minder eisen aan de grondstof en bij hun productie wordt nauwelijks houtafval geproduceerd.

De situatie bij papier en karton

Bij deze productiegroep signaleren we een wel heel andere ontwikkeling dan bij gezaagd hout.

- In alle betrokken landen en gebieden is sprake van een duidelijke, continue toename in het hoofdelijk verbruik.
- Opvallend zijn enerzijds het hoge papier- en kartonverbruik per inwoner in de USA en anderzijds het zeer lage verbruiksniveau in de Sovjet-Unie, een niveau dat maar weinig hoger is dan dat in een ontwikkelingsland als Brazilië met 26 ton/1000 inwoners. Het zal duidelijk zijn dat de te verwachten toename van het papier- en kartonverbruik in een land als Rusland met zijn 270 miljoen inwoners een sterk beroep op het produktiepotentieel van het Russische bos zal doen.
- In Canada en in Noord-Europa (met weinig verschil tussen Zweden en Finland) is, zij het minder dan in de USA, sprake van een hoog hoofdelijk verbruik van papier en karton, aanzienlijk hoger dan

Figuur 2. Ontwikkeling van het hoofdelijk verbruik van gezaagd hout en papier/karton t.o.v. de periode 1966/70 (= 100%).

in de Europese Gemeenschap en in Japan.

- Het verbruik van papier en karton per inwoner van Nederland en West-Duitsland ligt boven het gemiddelde voor de Europese Gemeenschap. Hierop zullen we in een later Bos en Hout Bericht terugkomen. Wel moet hier al worden gesignaleerd dat cijfers van de CEPAC, de organisatie van de EG-papierindustrie, aantonen dat in 1986 het papier- en kartonverbruik in de EG ten opzichte van 1985 verder is gestegen van 136 (gemiddelde voor 1984 en 1985) naar 143 ton per 1000 inwoners oftewel met 5,1%. Deze stijging was voor West-Duitsland 5,7% (naar 184 ton). Ons land verbruikte volgens de CEPAC-cijfers in 1984-1985 gemiddeld 171 ton per 1000 inwoners

(dus meer dan de FAO aangeeft) en in 1986 178 ton (+4,1%).

De situatie bij spaan- en vezelplaten

- Noord-Europa en West-Duitsland vormen in het rijtje landen en gebieden dat in dit Bos en Hout Bericht aan de orde is, duidelijke uitschieters naar boven. Binnen Noord-Europa vertonen Zweden en Finland onderling weinig verschil in niveau en in ontwikkeling van het verbruik per inwoner.
- Het verbruik in de Sovjet-Unie is duidelijk aan het toenemen, gevolg van de politiek die de Russische regering al sinds een aantal jaren volgt (zie bij gezaagd hout).
- Nederland is in verhouding tot de rest van de EG en zeker in vergelijking met onze Oosterburen op het gebied van het hoofdelijk verbruik van spaan- en vezelplaten een enigszins achtergebleven gebied. In tegenstelling tot andere landen en gebieden is ons verbruik sinds 20 jaar geleden zelfs afgenomen. Hier past een nadere analyse.

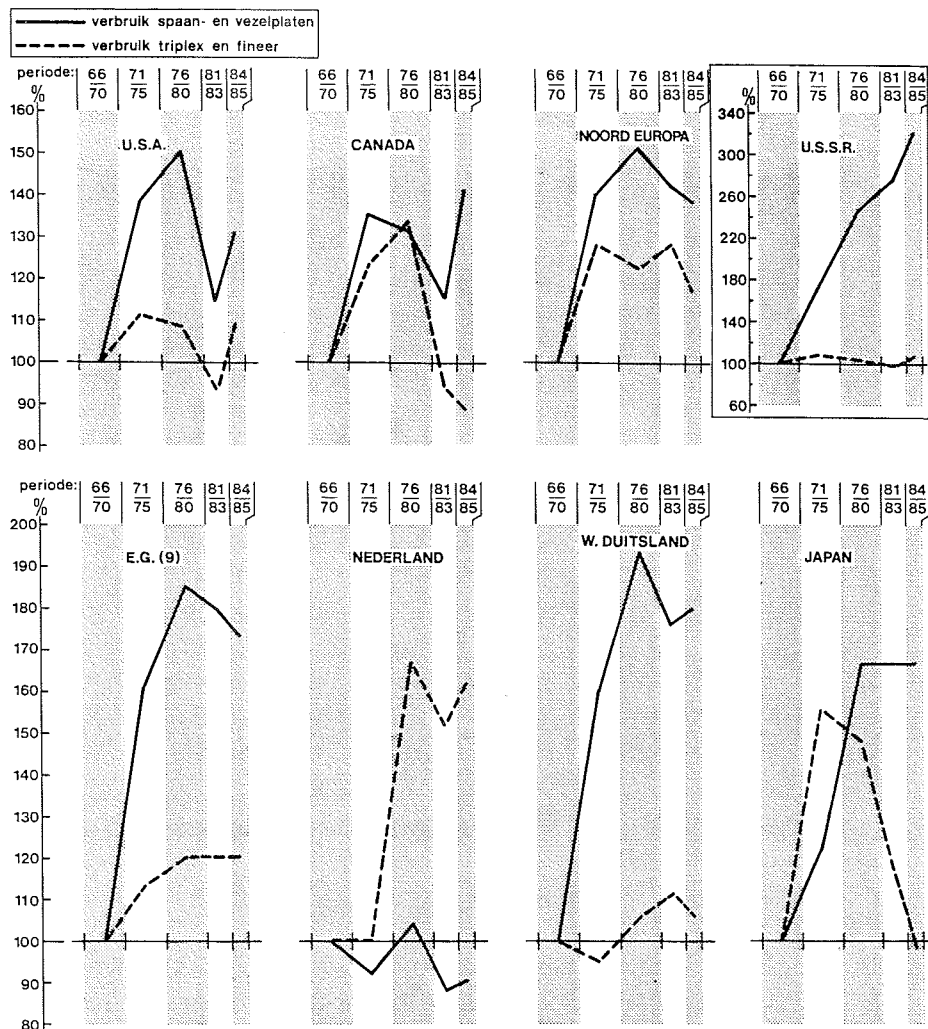
De situatie bij fineer en triplex

- Het verbruik per inwoner in Noord-Amerika, zowel in de USA als in Canada is veel hoger dan dat in de andere hier besproken landen en gebieden, Japan

Het jaarlijks verbruik per 1000 inwoners, gemiddeld in 1984/85

	Gezaagd hout (m ³)	Papier/karton (ton)	Fineer/triplex (m ³)	Spaan-/vezel- plaat (m ³)	Totaal houten platen (m ³)
USA	490 (+ 4,0)	289 (+27,4)	84 (– 4,6)	55 (– 5,2)	138 (– 5,5)
Canada	592 (+ 4,5)	194 (+ 9,6)	76 (–28,4)	78 (+ 5,4)	153 (–15,0)
USSR	324 (–26,4)	35 (+16,7)	9 (– 2,1)	35 (+84,2)	45 (+55,2)
N.-Europa	547 (–10,0)	218 (+22,4)	21 (– 8,7)	119 (– 0,8)	140 (– 2,1)
EG	179 (– 5,8)	136 (+22,5)	18 (+ 5,9)	57 (+ 7,5)	75 (+ 7,1)
Nederland	199 (–15,0)	162 (+17,4)	34 (+61,9)	44 (– 2,3)	29 (+19,7)
BRD	212 (– 1,4)	174 (+35,9)	19 (+11,8)	104 (+11,8)	123 (+11,8)
Japan	278 (–32,9)	166 (+26,7)	47 (–37,3)	15 (+36,4)	61 (–29,1)

(+ 4,0) = procentueel verschil met het verbruik in de periode 1971-1975.

Figuur 3. Ontwikkeling van het hoofdelijk verbruik van houten platen t.o.v. de periode 1966/70 (= 100%).

uitgezonderd.

– Het verbruik in de Sovjet-Unie is, evenals bij papier en karton, weer zeer laag, ook in vergelijking met andere Europese landen en Noord-Europa.

– De Nederlander blijkt vooral in de laatste 10 jaren aanzienlijk meer fineer en triplex te gebruiken dan de gemiddelde inwoner van de Europese Gemeenschap en zelfs meer dan de West-Duitser. De procentuele stijging in de tweede helft van de zeventiger jaren is spectaculair. In het kader van het al eerder genoemde Bos en Hout Bericht over de EG zullen we trachten deze ontwikkeling te analyseren. De verklaring zou deels kunnen liggen in de formaldehyde-problemen bij spaanplaten die vooral in ons land veel beroering teweeg hebben gebracht.

– In Europa, evenals in Rusland, is het hoofdelijk verbruik vrij stabiel, in Canada en in Japan is het in de laatste vijftien jaren duidelijk aan het afnemen.

Het hoofdelijk verbruik van houten

plaatmaterialen in totaal

Als men fineer en triplex, voor spaan- en vezelplaten bij elkaar voegt, dus het totaal aan houten platen bekijkt, krijgt men het volgende beeld:

– De verschillen tussen de landen en gebieden zijn minder groot dan bij elk van de twee groepen afzonderlijk. In het algemeen geldt dus dat minder verbruik van de ene groep een hoger verbruik van de andere met zich meebrengt.

– Per land bekeken is het echter niet zo dat een stijging van het verbruik van de ene groep platen gepaard gaat met een daling van het verbruik van de andere (zie figuur 3). Integendeel, ze vertonen meestal een vergelijkbare ontwikkeling.

– Nederland vertoont ongeveer het gemiddelde van de Europese Gemeenschap terwijl West-Duitsland duidelijk boven het gemiddelde uitsteekt.

– De Sovjet-Unie blijft, ook als men het totaal van houten platen bekijkt, een achtergebleven gebied waar het het hoofdelijk verbruik van deze materialen betreft. Er is wel sprake van een continue toename in het verbruik.

Consequenties van de ontwikkeling in het

hoofdelijk verbruik van de verschillende

groepen van houtprodukten.

Het gaat in dit Bos en Hout Bericht alleen om de belangrijkste geïndustrialiseerde gebieden, en dan nog globaal bekeken.

Toch zijn reeds hieruit enkele conclusies te trekken over de consequenties van structurele trends in het hoofdelijk verbruik.

1. Het verbruik van gezaagd hout per hoofd van de bevolking lijkt te stabiliseren of af te nemen, al sinds twintig jaar. De toename in het verbruik waarvan in een aantal landen nog sprake is komt dan ook op rekening van een toename van de bevolking. Willen de producenten van gezaagd hout in verband met de afnemende of hier en daar zelfs stagnerende groei van de bevolking in tal van landen hun afzetmarkten verbeteren of zelfs maar behouden dan zullen ze zich dus vooral moeten richten op uitbreiding van de gebruiksmogelijkheden van gezaagd hout. Hetzelfde geldt, in mindere mate, voor de houten-platenindustrie.

2. Bij papier en karton, zoals al meermaals opgemerkt, heerst een totaal ander beeld. De verwachting, onder andere van de FAO, is dat het verbruik per hoofd tot het eind van deze eeuw zal blijven stijgen. De papier- en kartonindustrie moet dus bijzonder attent zijn op de toekomstige toereikendheid van haar grondstoffen.

3. De druk van de pulpindustrie op de rondhoutmarkt zal steeds sterker worden. Dit begint in bepaalde landen reeds nu duidelijk te worden. Zo is van de kant van de Noorse zaagindustrie bij vergaderingen van het Timber Committee in Genève al bij herhaling gewezen op de toenemende concurrentie die men ondervindt van de kant van de pulpindustrie bij de inkoop van rondhout; de prijzen van pulphout daar beginnen die van zaaghout te naderen.

4. De uiteenlopende ontwikkeling bij gezaagd hout en bij papier en karton betekent wel dat het bosbouwbeleid zich moet bezinnen welke consequenties dit voor de houtafzet maar ook voor de methodiek van houtproductie heeft. Daarover in een van de volgende Bos en Hout Berichten.

Ir. H. A. van der Meiden

Stichting
Bos en Hout
Bosrandweg 5,
postbus 253
6700 AG Wageningen
Tel. 08370-10121

SBH